

คณะผู้แทนจากองค์การอนามัยโลกประจำประเทศไทย และ UNICEF เข้าเยี่ยมชมการระดมทุนเพื่อโครงการอาหารและโภชนาการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อ
วันศุกร์ที่ 2 เมษายน 2564 เวลา 13.30 – 16.00 น.
ณ ห้องอภิตีกรมอนามัย อาคาร 1 ชั้น 2 กรมอนามัย

รายนามผู้เข้าร่วมเยี่ยมชมการระ

ผู้แทนจากองค์การอนามัยโลกประจำประเทศไทย

1. Dr. Renu Garg	Medical Officer	WHO Thailand
2. ดร. ธนพันธ์ สุขสะอาด	Consultant	WHO Thailand
3. ดร. สุชีรา บันลือสินธุ์	National Professional Officer	WHO Thailand

ผู้แทน UNICEF

1. Ms. Severine Leonardi	Deputy Representative	UNICEF Thailand
2. Ms. Tinsiri Siribodhi	Early Child Development Officer	UNICEF Thailand
3. Ms. Napat Phisanbut	Communication for Development Officer	UNICEF Thailand
4. Ms. Fiona Watson	Overweight and School Nutrition Specialist	UNICEF East and Pacific Regional Office

ผู้แทนกรมอนามัย

1. นายแพทย์สุวรรณชัย วัฒนายิ่งเจริญชัย	อภิตีกรมอนามัย	
2. นายแพทย์อรุณพล แก้วสัมฤทธิ์	รองอภิตีกรมอนามัย	
3. ทันตแพทย์หญิงปิยะดา ประเสริฐสม	ผู้อำนวยการสำนักทันตสาธารณสุข	
4. แพทย์หญิงสายพิณ โชติวิเชียร	ผู้อำนวยการสำนักโภชนาการ	
5. นายแพทย์เอกชัย เพียรศรีวัชรา	ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมสุขภาพ	
6. นางสาวนัยนา ไข่มวงค์	ผู้อำนวยการศูนย์ความร่วมมือระหว่างประเทศ	
7. ทันตแพทย์หญิงจิราพร ชิตดี	ทันตแพทย์ชำนาญการพิเศษ	สำนักทันตสาธารณสุข
8. แพทย์หญิงฐิติภรณ์ ตวงรัตน์านนท์	นายแพทย์ชำนาญการ	สำนักส่งเสริมสุขภาพ
9. นางกานต์ณัชชา สร้อยเพชร	นักโภชนาการชำนาญการพิเศษ	สำนักโภชนาการ
10. นางสาวนาตยา อังคนาวิน	นักโภชนาการชำนาญการ	สำนักโภชนาการ

วัตถุประสงค์ของการเข้าเยี่ยมชมการระ

1. เพื่อหารือเกี่ยวกับนโยบายอาหารและโภชนาการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อ
2. เพื่อหารือร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางที่ภาคีเครือข่าย UN จะสามารถสนับสนุนการผลักดันนโยบายและมาตรการเพื่อจัดการปัญหาโรคอ้วนในเด็ก
3. เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (best practices) ด้านการส่งเสริมโภชนาการที่ดีต่อสุขภาพ

สาระสำคัญของการเข้าเยี่ยมคารวะ

- Dr. Renu Garg, Medical Officer จากองค์การอนามัยโลก (WHO) ประจำประเทศไทย แจ้งวัตถุประสงค์ของการเข้าเยี่ยมคารวะ โดยให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาทุพโภชนาการในเด็ก 2 ลักษณะในเวลาเดียวกัน (double burden of malnutrition) คือ ภาวะน้ำหนักเกิน (overweight) และภาวะแคระแกร็น (stunting) ทั้งนี้ ได้ขอคำแนะนำจากอธิบดีกรมอนามัยเกี่ยวกับการแก้ปัญหาและแนวทางที่WHO/UNICEF จะสามารถสนับสนุนการดำเนินงานของกรมอนามัยได้
- นายแพทย์สุวรรณชัย วัฒนายิ่งเจริญชัย อธิบดีกรมอนามัย กล่าวว่า กระทรวงสาธารณสุขได้ทำงานร่วมกับ WHO อย่างใกล้ชิดมาโดยตลอด และมีเป้าหมายร่วมกัน การเข้าเยี่ยมคารวะในครั้งนี้ กรมอนามัยยินดีหารือใน 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ สถานการณ์และประเด็นสำคัญด้านสุขภาพเด็ก ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน สิ่งที่ได้ดำเนินงานร่วมกัน และสิ่งที่ WHO/UNICEF สามารถช่วยสนับสนุนเพื่อลดปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงาน
- ทันตแพทย์หญิงปิยะดา ประเสริฐสม ผู้อำนวยการสำนักทันตสาธารณสุข ได้นำเสนอข้อมูลและวิดิทัศน์เกี่ยวกับมาตรการจัดเก็บภาษีเครื่องดื่มที่มีน้ำตาลเกินเกณฑ์สุขภาพ ภายใต้พระราชบัญญัติสรรพสามิต ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 16 กันยายน 2560 ในการจัดเก็บภาษีเครื่องดื่มตามมูลค่าและตามปริมาณน้ำตาลของเครื่องดื่ม เพื่อลดการบริโภคน้ำตาลล้นเกินในประชาชน ขณะเดียวกันหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมมือกันดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีเพื่อการบริโภคน้ำตาลที่เหมาะสมสำหรับคนไทยไปพร้อมกัน โดยเน้น 3 มาตรการหลัก ได้แก่ (1) มาตรการส่งเสริมสุขภาพ (2) มาตรการเพิ่มการกระจายและเข้าถึงผลิตภัณฑ์ที่ได้รับเครื่องหมายทางเลือกสุขภาพ ปรับสูตรและพัฒนาเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ และการทำการตลาดที่เหมาะสม และ (3) มาตรการในการออกกฎหมาย/ข้อบังคับในการขับเคลื่อนผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ

- นายแพทย์เอกชัย เพียรศรีวัชรา ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมสุขภาพ แจ้งเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (health promoting school) ซึ่งมีการกำหนดเกณฑ์การปฏิบัติ และมีตัวชี้วัดประมาณ 20 ตัว ที่เกี่ยวข้องกับด้านโภชนาการ ส่วนการดำเนินงานร่วมกัน กรมอนามัย ได้ร่วมกับ WHO ในการสำรวจภาวะสุขภาพนักเรียน (Global School Health Survey : GSHS) เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภาวะและพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียน
- แพทย์หญิงสายพิณ โชติวิเชียร ผู้อำนวยการสำนักโภชนาการ กล่าวถึงความสำคัญของการส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีในส่วนของผู้บริโภค และแจ้งเกี่ยวกับสถานการณ์โภชนาการในเด็ก รวมถึงแผนปฏิบัติการด้านโภชนาการระดับชาติ 5 ปี พ.ศ. 2562-2566 ซึ่งมีเป้าหมายหลักคือประชาชนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ โดยแผนปฏิบัติการดังกล่าวประกอบด้วย 3 แผนงาน ได้แก่ แผนงานพัฒนาและจัดการองค์ความรู้ด้านอาหารและโภชนาการ แผนงานบูรณาการอาหารศึกษาเชิงรุกตลอดห่วงโซ่อาหาร และแผนงานพัฒนาความร่วมมือเพื่อเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านอาหารและโภชนาการระดับชาติ นอกจากนี้ ได้รายงานสถานการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว (exclusive breastfeeding) ที่อยู่ในอัตราต่ำและมีแนวโน้มลดลง และได้ขอให้ WHO/UNICEF สนับสนุนดังนี้
 - (1) กรมอนามัย โดยสำนักโภชนาการจะมีการจัด Policy Advocacy Workshop on Food Marketing จึงขอให้ UNICEF สนับสนุนข้อมูลวิชาการเพื่อสนับสนุนการจัด Workshop เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพจากการตลาดของผลิตภัณฑ์อาหารหวาน มัน เค็ม และผลจากการบังคับใช้กฎหมายและระเบียบในการควบคุมการตลาด
 - (2) สนับสนุนการผลักดันการจัดการภาวะเด็กอ้วนเข้าเป็นชุดสิทธิประโยชน์ของ สปสช.
 - (3) สนับสนุนการดำเนินงาน Healthy Canteen และแอปพลิเคชันอาหารเพื่อสุขภาพ
- ผู้แทน WHO ประเทศไทยกล่าวว่าประเทศไทยมีบทบาทนำในระดับภูมิภาคอาเซียน รวมถึงระดับโลก หากประเทศไทยดำเนินนโยบายอะไรก็จะส่งผลกระทบแบบโดมิโน (domino effect) ไปยังประเทศอื่นๆ ประเทศไทยจึงมีความรับผิดชอบต่อทั้งพลเมืองของตนเอง และพลเมืองของประเทศอื่นๆ ด้วย ทั้งนี้ ได้ให้ข้อสังเกตว่าการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการมีสุขภาพดี เช่น การห้ามขายน้ำอัดลมในโรงเรียน อาจสร้างความแตกต่างในพฤติกรรมของนักเรียนได้มากกว่าการสร้างความรู้ด้านสุขภาพ
- ผู้แทน UNICEF แสดงความเป็นห่วงเกี่ยวกับสถานการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และให้ความสำคัญกับการเพิ่มอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว ทั้งนี้ ได้ชื่นชมประเทศไทยที่เป็นผู้นำในการบังคับใช้ พ.ร.บ. ควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก (BMS Code) แต่แนะนำเพิ่มเติมว่าการขยายศูนย์เด็กเล็ก และโรงเรียนอนุบาล เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อพัฒนาการเด็ก
- ผู้แทนสำนักส่งเสริมสุขภาพ กล่าวถึงการบังคับใช้ พ.ร.บ. ควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก โดยพบว่าควรปรับการดำเนินงานมาเน้นที่ผู้ผลิต ส่วนกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นั้น ได้มีการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ พัฒนาศักยภาพพยาบาล รวมถึงส่งเสริมโรงเรียนพ่อแม่ (parenting school) ทั้งนี้ พบว่าห้องสำหรับให้นมในที่ทำงานยังไม่ครอบคลุมที่ทำงานทั้งหมด จึงเป็นประเด็นที่ต้องส่งเสริม รวมถึงการสร้างความร่วมมือกับสายการบินในการขนส่งนมแม่ และการสนับสนุนการลาคลอดของมารดา ซึ่งยังพบว่ายังมีปัญหาการลาคลอดในภาคเอกชนเนื่องจากสิทธิการลาคลอดในภาคเอกชนยังไม่ครอบคลุมเท่ากับภาครัฐ นอกจากนี้ ได้แจ้งประเด็นที่ต้องการให้ WHO/UNICEF สนับสนุน ได้แก่

- (1) การสร้างเครือข่าย breastfeeding nurse และริเริ่มจัดทำฐานข้อมูล breastfeeding nurse และคลินิกนมแม่
 - (2) พัฒนาศักยภาพ breastfeeding nurse ให้ทุนการศึกษา
 - (3) ส่งเสริมโครงการนำร่องแพลตฟอร์มให้คำปรึกษาออนไลน์เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
 - (4) ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการในการประเมินผล BMS Code
 - (5) ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการเพื่อผลักดันนโยบายสนับสนุนการลาคลอด 180 วัน
- อธิบดีกรมอนามัย แจ้งว่าขณะนี้กระทรวงอยู่ระหว่างการยกร่างประกาศกระทรวง ซึ่งจะกำหนดให้ห้ามขายและห้ามทำการตลาดอาหารที่เสี่ยงต่อสุขภาพของเด็กนักเรียนทั้งหมด การขายอาหารมีมิติด้านเศรษฐกิจเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้น ประกาศกระทรวงฉบับนี้จะช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียนใช้อำนาจเพื่อจำกัดการขายและการบริโภคอาหารที่เสี่ยงต่อสุขภาพสำหรับเด็กได้ ทั้งนี้ การดำเนินงานต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างหลากหลายภาคส่วน การนำเสนองานในระดับภูมิภาคต้องสอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศ และได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า การดำเนินงานด้านโภชนาการในระดับท้องถิ่นควรปรับจุดเน้นจากที่เคยมองว่าเป็นประเด็นสุขภาพเพียงอย่างเดียว มาเป็นการมองคุณภาพชีวิตในภาพรวม และต้องบูรณาการดำเนินงานเข้ากับภาคส่วนอื่นๆ ทั้งโรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนจึงจะประสบความสำเร็จ อุปสรรคของการดำเนินงานที่สำคัญขณะนี้คือการบริโภคอาหารที่ไม่ดีต่อสุขภาพในโรงเรียนเขตเมือง หรือชานเมือง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องใช้มาตรการทางกฎหมายเข้ามาช่วย และได้ขอการสนับสนุนจาก WHO รวมถึงหน่วยงานภายใต้กรอบ UN ดังต่อไปนี้
 - (1) สนับสนุนการบูรณาการการดำเนินงานของภาคสาธารณสุขและภาคส่วนอื่นๆ เพราะเสียงของ WHO/UNICEF มีความสำคัญและมีอิทธิพลอย่างมากต่อการกำหนดมาตรการด้านสาธารณสุข
 - (2) สนับสนุนการคาดการณ์สถานะของปัญหา และการประเมิน ซึ่งองค์การระหว่างประเทศมีข้อได้เปรียบตรงที่มีข้อมูลเชิงวิชาการและแบบจำลองที่สามารถช่วยประเทศไทยในการคาดการณ์สถานการณ์ได้รวดเร็วกว่า
 - (3) การออกกฎหมาย ประเทศไทยสามารถจัดการปัญหาการบริโภคที่ไม่ดีต่อสุขภาพในระดับประเทศได้ แต่การใช้กฎหมาย/นโยบายที่ส่งผลกระทบต่อบริษัทข้ามชาติมีมิติที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ การค้าระหว่างประเทศ จึงจำเป็นต้องมีหลักฐานที่ชัดเจนมาสนับสนุนกฎหมาย/นโยบายเพื่อไม่ให้เป็นการกีดกันทางการค้า
 - ผู้แทน WHO เสนอให้บูรณาการนโยบายด้านโภชนาการเพื่อลดการบริโภคอาหารหวาน มัน เค็ม ซึ่งอธิบดีกรมอนามัยเห็นว่าเป็นเรื่องที่ดีหากสามารถทำได้ อย่างไรก็ตาม การบูรณาการนโยบายทั้งหวาน มัน เค็ม เข้าด้วยกันอาจทำให้มีอุปสรรคในระดับกฎหมาย จึงควรให้แยกหวาน มัน เค็ม ไปก่อน เหมือนการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบ สิ่งสำคัญคือต้องออกกฎหมายโดยคำนึงถึงประชาชนเป็นศูนย์กลาง และทำให้กฎหมายต่างๆ สอดรับกันเพื่อไม่ให้เป็นการซ้ำซ้อนของผู้บังคับใช้กฎหมาย
 - อธิบดีกรมอนามัย แนะนำแนวทางการแก้ไขปัญหาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยให้เริ่มจากการระบุสาเหตุที่ทำให้อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ลดลงเพื่อให้สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง ส่วนการแก้ไขปัญหาการลาคลอดในภาคเอกชน ขอให้องค์การระหว่างประเทศสนับสนุนหลักฐานสำหรับบัณฑิตภาคเอกชน นอกจากนี้ แนวทางการทำงานที่บ้าน (work from home) อาจเป็นอีกทางเลือกหนึ่งแทนการลาคลอด

- อธิบดีกรมอนามัย สอบถามผู้แทน UNICEF เพิ่มเติมเกี่ยวกับการควบคุมอาหารที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ เนื่องจากปัจจุบันประชาชนสามารถเข้าถึงอาหารเหล่านั้นได้ผ่านร้านค้าออนไลน์ซึ่งควบคุมได้ยาก ผู้แทน UNICEF แจ้งว่าขณะนี้ UNICEF กำลังทำงานด้านการตลาดดิจิทัล โดยสหราชอาณาจักรถือเป็นตัวอย่างที่ดีในการจัดการการตลาดดิจิทัล โดยเหตุผลหลักที่ใช้ในการควบคุมการตลาดดิจิทัล คือ การคุ้มครองสิทธิของเด็กที่จะไม่ถูกโจมตีด้วยข้อมูล/โฆษณาอาหารที่ไม่ดีต่อสุขภาพ ทั้งนี้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากบริษัทเอกชน สนับสนุนให้บริษัทเอกชนผลิตและส่งเสริมอาหารที่ดีต่อสุขภาพมากกว่าอาหารที่ไม่ดีต่อสุขภาพ โดยที่ไม่ทำให้กำไรของบริษัทลดลง และควรทำงานร่วมกับ Influencer บนสื่อสังคมออนไลน์ด้วย

สรุปโดย

ศูนย์ความร่วมมือระหว่างประเทศ กรมอนามัย

พฤษภาคม 2564